

Datums skatāms laika zīmogā Nr. COR-N-2022/2633
Uz _____ Nr. _____

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai
E-adresē

Par konsultāciju dokumentu par noteikumiem
par dabasgāzes pārvades sistēmas plānu

Akciju sabiedrība "Conexus Baltic Grid" (turpmāk – Sabiedrība) ir iepazinusies ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – Regulators) tīmekļvietnē publicēto konsultāciju dokumentu par noteikumiem par dabasgāzes pārvades sistēmas plānu un tam pievienoto lēmuma projektu "Noteikumi par dabasgāzes pārvades sistēmas attīstības plānu" (turpmāk – lēmuma projekts) un sniedz šādus iebildumus un priekšlikumus:

1. Lēmuma projekta 2. punktā paredzēts, ka sistēmas operators dabasgāzes pārvades sistēmas attīstības plāna (turpmāk – plāns) izstrādē izmanto ar Regulatoru saskaņotus attīstības rādītājus (atbilstoši 1. pielikumam) un precizēti rādītāji iesniedzami Regulatoram saskaņošanai ne vēlāk kā sešus mēnešus pirms kārtējā plāna iesniegšanas. Sabiedrības ieskatā nosacījums saskaņot attīstības rādītājus ar Regulatoru ne vēlāk kā sešus mēnešus pirms kārtējā plāna iesniegšanas ir nesamērīgs un nepamatots. Proti, Sabiedrībai vajadzētu būt tiesībām iesniegt Regulatoram saskaņošanai minētos attīstības rādītājus pirms plāna iesniegšanas apstiprināšanai Regulatoram vai plāna saskaņošanas laikā.

Ievērojot minēto, Sabiedrība iebilst pret piedāvāto lēmuma projekta 2. punktu un lūdz to izteikt šādā redakcijā:

"2. Sistēmas operators plāna izstrādē izmanto ar regulatoru saskaņotus attīstības rādītājus (atbilstoši 1. pielikumam) sistēmas operatora objektu (turpmāk – infrastruktūra) attīstībai atbilstoši sistēmas operatora funkcijām. Attīstības rādītājus nosaka, izmantojot kvantitatīvi noteiktus darbību aprakstošus lielumus, kas raksturo sistēmas operatora licencē noteikto funkciju izpildes kritiskās vērtības un novērtējuma lielumus un kritērijus kapitālieguldījumu īstenošanai. Sistēmas operators var iesniegt regulatoram pamatotu lūgumu saskaņot precizētus rādītājus vai kritērijus."

2. Lēmuma projekta 5.1.1. apakšpunktā ir paredzēts, ka plāna aprakstošajā daļā ir, cita starpā, jānorāda informācija par sašķidrinātās dabasgāzes iekārtām (termināļiem), tiešajām līnijām (pieslēgumiem), ūdeņraža sistēmas infrastruktūras un biogāzes savākšanas iekārtām. No minētā pirmšķietami izriet, ka sistēmas operatoram plāna aprakstošajā daļā ir jāietver informācija par pilnīgi visu minēto infrastruktūru, kas atrodas Latvijas Republikas teritorijā. Tomēr sistēmas operatora rīcībā var nebūt visa informācija par visiem lēmuma projekta 5.1.1. apakšpunktā minētajiem infrastruktūras objektiem, bet tikai tiem, kas savienojami ar pārvades sistēmas infrastruktūru, tai skaitā savstarpēji savienotu sistēmu.

Piemēram, Ministru kabineta 2017. gada 7. februāra noteikumu Nr. 78 "Dabasgāzes tirdzniecības un lietošanas noteikumi" 38.¹ un 95.¹ punktā ir noteikts, ka no tieši pieslēgtas sašķidrinātās dabasgāzes iekārtas sašķidrinātā dabasgāze gāzveida stāvoklī var turpmāk tikt piegādāta ne tikai uz dabasgāzes pārvades sistēmu, bet arī lietotājam atļautās maksimālās slodzes robežās jeb uz sašķidrinātās dabasgāzes sistēmas lietotāja dabasgāzes apgādes sistēmu.

Lēmuma projekta 5.1.1. apakšpunktā ietverta norāde uz “tiešajām līnijām (pieslēgumiem)”. Enerģētikas likuma 1. panta 47. punktā skaidrots, ka tiešā līnija ir “dabasgāzes vads, kas sasaista nošķirtu dabasgāzes (tostarp biometāna) ražošanas objektu vai dabasgāzes krātuvi ar nošķirtu lietotāju. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/73/EK (2009. gada 13. jūlijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/55/EK atcelšanu (turpmāk – Direktīva) 38. panta 1. punktā noteikts, ka “dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka: a) visi dabasgāzes uzņēmumi, kas veic uzņēmējdarbību to teritorijā, var veikt piegādes tiesīgajiem lietotājiem, izmantojot tiešo līniju; un b) dabasgāzes uzņēmumi var veikt piegādes ikvienam šādam tiesīgajam lietotājam attiecīgās dalībvalsts teritorijā, izmantojot tiešo līniju.” No minētā izriet, ka termins “tiešā līnija” ir saistāms ar iespēju gala lietotājam saņemt gāzi no ražotāja vai dabasgāzes krātuves, izmantojot tiešo līniju, kas nozīmē, ka no lēmuma projekta 5.1.1. apakšpunkta norāde “tiešajām līnijām (pieslēgumiem)” ir svītrojama.

Vienlaikus Sabiedrības ieskatā lēmuma projekta 5.1.1. apakšpunktā jēdziens “biogāzes savākšanas iekārtas” aizstājams ar jēdzienu “biometāna ražošanas stacijas”, ņemot vērā, ka biometāns tiek saražots biogāzes stacijā attīrot biogāzi līdz sistēmā ievadāma biometāna kvalitātei, un tad to saspiež, lai ar mobilo iekārtu palīdzību to nogādātu līdz speciāli izbūvētam biometāna ievades punktam pārvades sistēmā (bez atsevišķa tiešā pieslēguma pārvades sistēmai izbūves).

Ievērojot minēto, Sabiedrība iebilst pret piedāvāto lēmuma projekta 5.1.1. apakšpunktu un lūdz to izteikt šādā redakcijā:

“5.1.1. norāda informāciju par pārvades sistēmas infrastruktūru un tās tehnisko raksturojumu atbilstoši noteiktajiem attīstības rādītājiem un pamatojot norāda, kura dabasgāzes pārvades infrastruktūra ir jāizveido no jauna vai jārekonstruē nākamajos 10 gados, kura ir nepieciešama starpvalstu savienojumu pārvades jaudu palielināšanai vai sistēmas drošumam, kā arī sistēmas operatora rīcībā esošu informāciju par sašķidrinātās dabasgāzes iekārtām (termināļiem), udeņraža sistēmas infrastruktūru un biometāna ražošanas stacijām, kas savienojami ar dabasgāzes pārvades sistēmas infrastruktūru;”.

3. Lēmuma projekta 5.1.3. apakšpunkts paredz sistēmas operatora pienākumu plānā ietvert novērtējumu saistībā ar sistēmas drošību starpvalstu savienojumu punktos un dabasgāzes tirgus attīstības tendencēm nacionālā un reģionālā līmenī tuvākajos divos un 10 gados. Sabiedrība lūdz precizēt lēmuma projekta 5.1.3. apakšpunktu, ņemot vērā, ka apakšpunktā pieprasītais izvērtējums nebūtu veicams par katru starpvalstu savienojuma punktu atsevišķi.

Ievērojot minēto, Sabiedrība iebilst pret piedāvāto lēmuma projekta 5.1.3. apakšpunktu un lūdz to izteikt šādā redakcijā:

“5.1.3. ietver novērtējumu saistībā ar starpvalstu savienojumu pārvades jaudu palielināšanu vai pārvades sistēmas drošumu, ievērojot dabasgāzes tirgus attīstības tendences nacionālā un reģionālā līmenī tuvākajos divos un 10 gados;”.

4. Lēmuma projekta 5.1.2. un 5.1.3. apakšpunktā ir paredzēts, ka sistēmas operatoram plāna aprakstošajā daļā ir jāietver: 1) novērtējums saistībā ar sistēmas lietotāju vajadzībām tuvākajos divos līdz piecos gados attiecībā uz jaunām jaudām un jauniem slodzes punktiem un 2) novērtējums saistībā ar sistēmas drošību starpvalstu savienojumu punktos un dabasgāzes tirgus attīstības tendencēm nacionālā un reģionālā līmenī tuvākajos divos un 10 gados. Vienlaikus lēmuma projektā paredzēts, ka plāns iesniedzams Regulatoram katru otro gadu līdz 1. augustam, bet pirmo reizi plāns iesniedzams Regulatoram apstiprināšanai līdz 2023. gada 1. septembrim.

Sabiedrība norāda, ka katra otrā gada 1. augusts un 2023. gada 1. septembris ir pārāk savlaicīgs termiņš plāna iesniegšanai apstiprināšanai Regulatoram, jo sistēmas operatora rīcībā nebūs pilnīgas informācijas, kas plānā ietverama saskaņā ar lēmuma projekta 5.1.2. un

5.1.3. apakšpunktā noteikto. Proti, Sabiedrība iegūst lēmuma projekta 5.1.2. un 5.1.3. apakšpunktā noteikto informāciju tirgus pieprasījuma novērtējuma ietvaros, kas veicams saskaņā ar Komisijas Regulas (ES) 2017/459 (2017. gada 16. marts), ar ko izveido gāzes pārvades sistēmu jaudas piešķiršanas mehānismu tīkla kodeksu un atceļ Regulu (ES) Nr. 984/2013 (turpmāk –NC CAM) 26. pantu.

NC CAM 26. panta 1. punktā noteikts, ka pārvades sistēmas operatori veic tirgus pieprasījuma novērtējumu pēc gada jaudas izsoles sākuma. Šāda kārtība ir loģiski saistīta ar to, lai pamatoti novērtējumi tiktu veikti tikai pēc tam, kad zināmi nākamā gāzes gada jaudas izsoles rezultāti. Turpretī vienotajos dabasgāzes pārvades sistēmas lietošanas noteikumos noteikts cits termiņš pārvades sistēmas jaudas rezervēšanai. Attiecīgi gada jaudas produkta rezervēšana vienotajā Igaunijas-Latvijas balansēšanas zonā sākas tikai 26 gāzes dienas pirms gāzes gada sākuma jeb 5. septembrī un noslēdzas 23 gāzes dienas pirms nākamā gāzes gada jeb 8. septembrī. Secīgi pārvades sistēmas operatori saskaņā ar NC CAM 26. pantā noteikto var sagatavot tirgus pieprasījuma novērtējuma ziņojumu attiecībā uz Kiemenai starpsavienojuma punktu ne ātrāk kā 8. septembrī, ievērojot, ka saskaņā ar NC CAM 26. panta 6. punktu pārvades sistēmu operatori notiekošajā tirgus pieprasījuma novērtējumā apsver nesaistošas pieprasījuma norādes, kas iesniegtas ne vēlāk kā astoņas nedēļas pēc ikgadējās gada jaudas izsoles.

Ņemot vērā minēto un apstākli, ka ir nepieciešams pietiekams laiks, lai tirgus dalībnieki varētu iesniegt inkrementālās jaudas pieprasījumu un pārvades sistēmas operatori attiecīgi sagatavotu tirgus pieprasījuma novērtējuma ziņojumus, nepieciešams precizēt lēmuma projektu, nosakot, ka pirmo plānu sistēmas operators iesniedz Regulatoram līdz 2023. gada 1. oktobrim un nākamie plāni Regulatoram iesniedzami katru otro gadu līdz 1. oktobrim.

5. Lēmuma projekta 5.1.5. apakšpunktā ir paredzēts, ka sistēmas operatoram plāna aprakstošajā daļā ir jāietver pamatojums nepieciešamajiem finanšu ieguldījumiem dabasgāzes pārvades infrastruktūrā, norādot, kuri finanšu ieguldījumi ir jāveic nākamajos divos gados un par kuriem finanšu ieguldījumiem sistēmas operators jau ir pieņēmis lēmumu, norādot finanšu ieguldījumu avotu. Sabiedrība lūdz skaidrot jēdzienu “finanšu ieguldījumi” un tā saistību ar jēdzienu “kapitālieguldījumi”.

6. Lēmuma projekta 5.2.1. apakšpunktā ir norāde, ka plāna informatīvajā daļā iekļaujama informācija, cita starpā, par inovācijām. Sabiedrība lūdz Regulatoru skaidrot un sniegt norādes, ar ko plāna kontekstā ir saprotams jēdziens “inovācijas”, lai sistēmas operators iekļautu plānā pareizu informāciju par tām.

7. Lēmuma projekta 11. punkts noteic, ko Regulators ņem vērā, izskatot plānu. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/73/EK (2009. gada 13. jūlijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/55/EK atcelšanu 22. panta 5. punktā noteikts, ka “regulatīvā iestāde pārbauda, vai tīkla attīstības desmit gadu plāns attiecas uz visām ieguldījumu vajadzībām, kas identificētas apspriešanās procesā, un vai tas atbilst nesaistošajam Kopienas tīkla attīstības desmit gadu plānam (Kopienas tīkla attīstības plāns), kā minēts Regulas (EK) Nr. 715/2009 8. panta 3. punkta “b” apakšpunktā. Ja rodas šaubas par atbilstību Kopienas tīkla attīstības plānam, regulatīvā iestāde apspriežas ar Aģentūru. Regulatīvā iestāde var lūgt pārvades sistēmas operatoru grozīt viņa tīkla attīstības desmit gadu plānu”, kas nozīmē, ka Regulatoram ir pienākums izvērtēt plānu arī kontekstā ar Kopienas plānā ietverto informāciju.

Turklāt lēmuma projekta 11.1. apakšpunktā paredzēts, ka regulators, izskatot plānu, izvērtē arī tā atbilstību Enerģētikas likumā noteikto pārvades sistēmas operatora pienākumu izpildei, tai skaita dabasgāzes pārvades sistēmas drošuma nodrošināšanai saskaņā ar dabasgāzes nozarē noteiktajām prasībām. Sabiedrība lūdz precizēt lēmuma 11.1. apakšpunktā ietverto norādi par “dabasgāzes nozarē noteiktajām prasībām”, attiecīgi nosakot, ka runa ir par dabasgāzes nozari regulējošos normatīvajos aktos minētajām prasībām.

Ievērojot minēto, Sabiedrība iebilst pret piedāvāto lēmuma projekta 11. punktu un lūdz to izteikt šādā redakcijā:

“11. Regulators, izskatot plānu, izvērtē:

11.1. plāna atbilstību Kopienas tīklu attīstības 10 gadu plānam, kas minēts Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 715/2009 (2009. gada 13. jūlijs) par nosacījumiem attiecībā uz piekļuvi dabasgāzes pārvades tīkliem un par Regulas (EK) Nr. 1775/2005 atcelšanu 8. panta 3. punkta “b” apakšpunktā;

11.2. plāna atbilstību Enerģētikas likumā noteikto pārvades sistēmas operatora pienākumu izpildei, tai skaitā dabasgāzes pārvades sistēmas drošuma nodrošināšanai saskaņā ar dabasgāzes nozari regulējošos normatīvajos aktos minētajām prasībām;

11.3. esošo un iespējamo sistēmas lietotāju priekšlikumus;

11.4. nepieciešamo kapitālieguldījumu infrastruktūrā pamatotību un nepieciešamību;

11.5. plāna atbilstību šo noteikumu 6. punktā noteiktajai informācijai.”

8. Sabiedrība lūdz Regulatoru no lēmuma projekta 3. pielikuma tabulas svītrot norādi uz kapitālieguldījumu objekta ietekmēto lietotāju skaitu, ņemot vērā, ka šāda veida informācija Sabiedrībai nav pieejama.

9. Lēmuma projektā tiek lietoti tādi jēdzieni kā “mērķa kapitālieguldījumu programma” un “kapitālieguldījumu programma”. Ja ar šiem jēdzieniem saprotams viens un tas pats, Sabiedrība lūdz šos jēdzienus lēmuma projektā lietot vienveidīgi. Ja šie jēdzieni nav vienādi, Sabiedrība lūdz Regulatoru norādīt atšķirības starp minētajiem jēdzieniem.

10. Lēmuma projektā tiek lietoti tādi jēdzieni kā “sistēmas operatora objekts”, “kapitālieguldījumu objekts”, “objekts”, “kapitālieguldījumu objektu veids” un “objekta elements”. Ja ar šiem jēdzieniem saprotams viens un tas pats, Sabiedrība lūdz šos jēdzienus lēmuma projektā lietot vienveidīgi. Ja šie jēdzieni nav vienādi, Sabiedrība lūdz Regulatoru norādīt atšķirības starp minētajiem jēdzieniem.

11. Sabiedrība lūdz apstiprināt, ka lēmuma projekta 5. un 6. pielikuma ailēs “Kapitālieguldījumi iepriekšējā kalendārajā gadā” un “Darbu izpilde iepriekšējā kalendārajā gadā” ir ievietojami vārdiski apraksti, nevis skaitliski vērtējumi. Sabiedrība lūdz Regulatoru sniegt informāciju, ar ko atšķiras abās ailēs norādāmais apraksts.

12. Lēmuma projekta 5. un 6. pielikumā Sabiedrība lūdz Regulatoru precizēt aiļu nosaukumus, mainot tos attiecīgi no “Kapitālieguldījumi iepriekšējā kalendārajā gadā” uz “Veikto kapitālieguldījumu apraksts”.

13. Lēmuma projekta 5., 6. un 7. pielikumā Sabiedrība lūdz Regulatoru precizēt aiļu nosaukumus, mainot tos attiecīgi no “Darbu izpilde iepriekšējā kalendārajā gadā” uz “Veikto darbu apraksts”.

Cieņā

Valdes priekšsēdētājs, komercpilnvarnieks (paraksts*)

Uldis Bariss

* Dokuments parakstīts ar drošu elektronisko parakstu.

I. Ščerbickis 29110711
ivars.scerbickis@conexus.lv